

Büyük konuları işleyen kalın kitaplar yayınlanıyor. Mesela büyük boy bin sayfa sömürgecilik tarihi gibi... Sadece Avrupa ülkelerinin sömürgeciliğini inceliyor ki bu da ilgili tarihin büyük bölümünü kapsıyor.

Almanya'nın tanınmış tarihçilerinden birisi 19. yüzyıl tarihini yazmış ve bunun için de ülkenin nobeli sayılan Leibniz Ödülü'nü almış. Kitap (Hobsbawm'ın deyimiyle "uzun 19. yüzyıl") bu yüzyıldaki başlıca kavramları ve 20. yüzyıldaki etkilerini de inceliyor.

Merak ettiğim reel sosyalizmin tarihinin ne zaman yazılacağıdır. Bu tarih, iktidardaki sosyalizmin tarihidir ve şüphesiz öncesini de incelemek zorundadır. Bu tarihin dönemi 20. yüzyıldır ya da 1917-1991 arasındadır. Yine Hobsbawm'ın deyimiyle "Kısa 20. Yüzyıl".

İktidardaki sosyalizm demek SSCB, Doğu ve Orta Avrupa ülkeleri, Çin ve Küba tarihi demektir. Küba değişik bir örnek olduğu için çıkarılabilir ama diğerleri kalır.

Sosyalizmin kazandığı büyük başarıların yanı sıra çözümlere tarihe karışması bu incelemenin temelini oluşturur.

Bu tarih parçalı olarak anlatıldı ve halen de anlatılıyor ama parçalar arasında büyük dengesizlik bulunuyor. Sovyet devrimi öncesi, bu devrim ve Stalin dönemi fazlasıyla anlatılmış durumdadır ama mesela Brejnev dönemi neredeyse yoktur ve 1980'li yıllardaki büyük çözümler de eksik sayılabilir. Bazı ülkeler için (Orta Asya ülkeleri) kaynak az bulunurken, diğerleri için kaynak yeterince bulunuyor. Özellikle Çin'deki büyük dönüşümün anlatılmaya başlanması önemlidir. Anlatılıyor dediğim dünyanın başlıca dillerinde (sadece İngilizce ve Almancayı biliyorum) yapılan yayınlarıdır, Türkçede bulunmuyor.

Bu incelemelerde önemli olan reel sosyalizmin tarihini incelerken daha önce özellikle Marx-Engels tarafından yapılan saptamaların da sorgulanmasıdır.

Bilimsel olduğu iddia edilen saptamalar var, ardından bunların 20. yüzyıl tarihi gibi uzun bir dönemde uygulanması var, ardından bunların doğru çıkmadığı görülüyor ve nedenleri açıklanmaya çalışılıyor.

Doğru sandığımız çok sayıda belirleme üzerinde yüzyılın pratiğine bakarak yeniden düşünmek gerekiyor.

Mesela “tarih sınıflar mücadelesi tarihidir” belirlemesi...

Bunu neye dayanarak savunuyorsunuz dersiniz, örnek vermeleri zordur.

Bunun yerine tarih grupların mücadelesinin tarihidir denilmesi daha doğrudur.

Sınıfların temsilcisi olan ya da böyle olduğunu iddia eden partiler ya da bu ismi taşımasa bile örgütler vardır. Sosyolojide bunlar grup tanımına girer, mücadele bunlar arasındadır.

Bu mücadelenin uç örneklerinden birisini devrimi düşünün. Kitlenin yüzde 20-30'unun devrimi desteklemesi yeterlidir. Bir o kadarı da karşı devrimcidir (işçilerin ve emekçilerin bir bölümü dahil), kalanı tarafsızdır; aktif olarak hiçbir tarafa katılmaz, olayları izler. Bunlar çoğunluğu oluşturur ama örgütsüzdür. Devrimci örgüt bu kesimin tarafsızlığını sürdürmesini sağlamaya çalışır, sonuçta bu kesim başarı kazanan taraftan olacaktır. Tarihteki bütün büyük dönüşümler aynıdır, kitlenin çoğunluğu aktif olarak katılmamıştır. Tavrını sonuca göre belirleyecektir.

Sağlam örgütsel yapılar sınıflar arasındaki mücadelenin olmazsa olmazıdır; bunlar olmadan sınıf mücadelesi sözde kalır veya kendiliğindenciliğin ilerisine gidemez.

Kautsky ve Lenin bunu yeterince belirtmiştir; tek eksikle, önceki marksist belirlemelerin ciddi sınırları olduğunu göstermemişlerdir.

Buradan çıkan sonuç şudur: tarihin önceden belirlenmiş yasaları yoktur çünkü tarih yapılıdır. Hiç kimse tarihi keyfine göre yapamaz, döneminin koşulları içinde yapar ama bu koşullar pekala zorlanabilir. 1917 sovyet ve 1959 Küba devrimlerinin bu zorlamayla gerçekleştiklerini söylemek mümkündür.

Yarı feodal bir ülkede burjuvazinin devrilmesi ya da sosyalist devrim yapmak teorik olarak mümkün değildir. Burada gerçekleşen Troçkistlerin iddia ettiği gibi demokratik devrimin hızla sosyalist devrime dönüşmesi değildir; tarihte olanın bu iddiayla ilgisi yoktur. 1917 Şubat devrimi kendiliğinden bir devrimdir; aristokrasi devrilmemiş ama geri plana çekilmiş, burjuvazi ön plana çıkmıştır. Lenin'in tanımıyla politik iktidarın sınıfsal yapısındaki değişim nedeniyle buna devrim denilmektedir. Bu devrim başka bir devrime dönüştürülmüştür ve bu da ifadesini Nisan Tezleri'nde bulur.

İktidarı alabiliriz ve almamız gerekir. Leninizmin ana sorusu, iktidar nasıl alınabilirde somutlaşır. Bu imkan varsa, varsın o güne kadar savunulan teoriye ve hatta 1905'te yazılan İki Taktik'e ters olsun; teori değiştirilir ve bunun adına da "teorinin gelişmesi" denilir ve iktidar alınır.

1917 Ekim devrimi Petograd ve Moskova'da sosyalist, ülkenin yüzde 90'ından fazlasında demokratik devrimdir. Rusya kırlarında hedef burjuvaziyi değil büyük toprak sahiplerini devirmektir çünkü bu alanda tarım burjuvazisi daha gelişmemiştir. Bir sınıfı devirebilmek için önce olması gerekir.

Sosyalist devrimin ardından –marksist teoriye göre- proletarya diktatörlüğü kurulur. İşçi sınıfı nüfusun yüzde 1'i bile değildir. Kurulan köylülerin büyük çoğunlukta olduğu işçi-köylü diktatörlüğüdür. SBKP devrimden sonra tek partidir ve temelinde bir köylü partisidir. Başka türlü olması da mümkün değildir. Üye işçilerin büyük bölümü de köylülükten yeni kurtulmuş olanlardır.

Troçki, Stalin'in politikasının köylülere dayanması konusunda yaptığı saptamada haklıydı ama başka türlü de mümkün değildi.

Önceki yazımda Bulgaristan ile ilgili olarak belirtmiştim. Devrimden 15 yıl sonra bile ülkede

teorik olarak proletarya diktatörlüğü var ama proletarya oldukça az... Sosyalist sanayileşmenin amaçlarından birisi de teorik olarak var olan bu diktatörlüğe pratik temel kazandırmaktır.

Bunlar yazıldığı zaman biliyorum birilerinin hiç hoşuna gitmiyor, akıllarınca da marksizmi savunuyorlar. Şunu açık belirmek gerek: bu insanların başlıca işi konuşmaktır, hepsi bu kadar... Sosyalist, komünist, anti kapitalist değillerdir. Öyle gibi görünürler ama değillerdir. Böyle olsalardı 20. yüzyıldaki sosyalizm tarihinin sonuçlarına bakar, bunları inceler, teoride değişmesi gerekenleri değiştirir ve bu temelde mücadelelerini sürdürürlerdi.

Teori geliştirilmeliymiş...

1989'dan beri 30 yıl geçti, böyle bir amacı olan bu konuda bir şeyler yapmış olurdu.

Yapabildikleri hiçbir şey yoktur.

Bu nedenle ne düşündüklerine de aldırmiyorum.

Savunduğunu yaptığını göster, ondan sonra konuşursun...

Neredeyse 20 yıl reel sosyalist ülkelerde burjuvazinin komünist partilerinden çıktığını bile kabullenemediler ama sonunda mecbur kaldılar.

Çok sayıda yazıda ve kitapta yapmaya çalıştığım da bunun mekanizmasını açıklamaya çalışmaktı.

Bulgaristan ile ilgili kitap yazıldığında da olaylar ve isimlerle bunu daha somut olarak sergilemek imkanı bulunacaktır.

Sorunumuz kapitalizmin aşılmasıdır, bazı kitaplara bağılılık değil...

Tarih teoriler mezarlığıdır, teoriler gelir ve gider. Dini teorilerin dışında hiçbir teori kalıcı olmamıştır ve bunlar aynı kalıyor bile görünseler önemli değişim yaşamışlardır.

Reel sosyalizmin tarihi hem parçalı olarak yazılıyor ve hem de hala yazılmamış bölümleri bulunuyor.

Bu büyük tarih, reel sosyalizmin doğuşuyla çöküşünü içeren 20. yüzyıl tarihi bütünsel olarak yazılabilir mi, bilemiyorum. Bütünsellik için fazlasıyla büyük ama belli mi olur?